

ԱՐՓԻՆԵ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

ԵՊՀ իրավագիտության ֆակուլտետի քաղաքացիական
իրավունքի ամբիոնի դասախոս
Իրավաբանական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ

ՀՐԱՆՏ ՍԻՄՈՆՅԱՆ

ԵՊՀ քաղաքացիական իրավունքի ամբիոնի ասպիրանտ,
«Լիզբլ ընդ Թաքս» ՍՊ ընկերության ավագ
իրավախորհրդատու

ՆԵՐԴՐՈՒՄԱՅԻՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՏՈՒՑՄԱՆ ՊԱՅՄԱՆԱԳՐԻ ՏԵՂԸ ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԻՐԱՎԱԿԱՆ ՊԱՅՄԱՆԱԳՐԵՐԻ ՀԱՄԱԿԱՐԳՈՒՄ

«Արժեքների շուկայի մասին» ՀՀ օրենքի 64-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ ներդրումային ծառայությունները կարող են մատուցվել միայն ներդրումային ծառայություններ մատուցող անձի և հաճախորդի միջև կնքված գրավոր պայմանագրի հիման վրա, որի գրավոր ձևը չպահպանելը հանգեցնում է դրա անվավերության: Ներդրումային ծառայությունների մատուցման պայմանագրին ներկայացվող պարտադիր պահանջները, պայմանագրի էական պայմանները, նախքան պայմանագիրը կնքելը պարտադիր կատարման ենթակա գործողությունները և այլն, նախատեսված են նշված օրենքով, ինչպես նաև ներդրումային ծառայությունների մատուցման հետ կապված հարաբերությունները կարգավորող այլ իրավական ակտերով:

Չնայած օրենքով օգտագործվում է «ներդրումային ծառայությունների մատուցման պայմանագիր» հասկացությունը՝ այնուամենայնիվ, ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքը ծառայությունների մատուցման պայմանագրերի շարքում չի նախատեսում ներդրումային ծառայությունների մատուցման առանձին պայմանագրի տեսակ՝ որպես ինքնուրույն քաղաքացիաիրավական ինստիտուտ:

Սույն հետազոտության մեջ տեսական աղբյուրների, ներդրումային, ինչպես նաև այլ տեսակի ծառայությունների մատուցման հետ կապված հարաբերությունները կարգավորող օրենսդրության վերլուծության հիման վրա բացահայտվել է ներդրումային ծառայությունների մատուցման պայմանագրի տեղը քաղաքացիաիրավական պայմանագրերի համակարգում ու պարզվել, թե արդյոք մենք գործ ունենք ծառայությունների մատուցման պայմանագրի ինքնուրույն տեսակի հետ, և թե արդյոք դրա նկատմամբ ենթակա են կիրառման ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքով արդեն իսկ նախատեսված ծառայությունների մատուցման որևէ տեսակի պայմանագրի կանոնները:

Հիմնաբառեր. ներդրումային ծառայությունների մատուցման պայմանագիր, գործակալության պայմանագիր, արժեքների փաթեթի կառավարում, գույքի հավատարմագրային կառավարման պայմանագիր, ծառայությունների վճարովի մատուցման պայմանագիր:

Ներածություն

Արժեքների շուկայի շարժիչ ուժը, մեխանիզմը, առանց որի այն գոյություն ունենալ և իր գործառնությունները կատարել չի կարող, այս ոլորտում մատուցվող ներդրումային ծառայություններն են: Հաշվի առնելով արժեքների շուկայում իրականացվող գործունեության առանձնահատկությունները, ինչպես նաև ներդրողների կողմից կատարված ներդրումների կորստի իրական վտանգի օբյեկտիվ առկայությունը՝ «Արժեքների շուկայի մասին» ՀՀ օրենքով¹ (այսուհետ նաև՝ «Օրենք») և այլ իրավական ակտերով նախատեսվում են ներդրումային ծառայությունների մատուցմանը ներկա-

յացվող բազմաթիվ պահանջներ:

Նման պահանջներից մեկն էլ նախատեսված է Օրենքի 64-րդ հոդվածի 1-ին մասով, որի համաձայն՝ ներդրումային ծառայությունները կարող են մատուցվել միայն ներդրումային ծառայություններ մատուցող անձի և հաճախորդի միջև կնքված գրավոր պայմանագրի հիման վրա, որի գրավոր ձևը չպահպանելը հանգեցնում է դրա անվավերության: Ներդրումային ծառայությունների մատուցման պայմանագրին ներկայացվող պարտադիր պահանջները, պայմանագրի էական պայմանները, նախքան պայմանագիրը կնքելը պարտադիր կատարման ենթակա գործողությունները և այլն, նա-

խատեսված են Օրենքով, ինչպես նաև ներդրումային ծառայությունների մատուցման հետ կապված հարաբերությունները կարգավորող այլ իրավական ակտերով:

Այնուամենայնիվ, ՀՀ քաղաքացիական օրենսգիրքը² (այսուհետ նաև՝ «Օրենսգիրք») ծառայությունների մատուցման պայմանագրերի շարքում չի նախատեսում ներդրումային ծառայությունների մատուցման առանձին պայմանագրի տեսակ՝ որպես ինքնուրույն քաղաքացիաիրավական ինստիտուտ:

Սույն հետազոտության նպատակն է տեսական աղբյուրների, ներդրումային, ինչպես նաև այլ տեսակի ծառայությունների մատուցման հետ կապված հարաբերությունները կարգավորող օրենսդրության վերլուծության հիման վրա բացահայտել ներդրումային ծառայությունների մատուցման պայմանագրի տեղը քաղաքացիաիրավական պայմանագրերի համակարգում ու պարզել, թե արդյոք մենք գործ ունենք ծառայությունների մատուցման պայմանագրի ինքնուրույն տեսակի հետ, և թե արդյոք դրա նկատմամբ ենթակա են կիրառման Օրենսգրքով արդեն իսկ նախատեսված ծառայությունների մատուցման որևէ տեսակի պայմանագրի կանոնները:

Այդ նպատակին հասնելու համար առանձնացվել են հետևյալ խնդիրները.

- բացահայտել ներդրումային ծառայությունների մատուցման պայմանագրի էությունը՝ որպես Օրենքով նախատեսված առանձին իրավական ինստիտուտ,
- պարզել ներդրումային ծառայությունների մատուցման պայմանագրի՝ որպես հավաքական իրավական կատեգորիայի տեղը ծառայությունների մատուցման պայմանագրերի համակարգում,
- վեր հանել առանձին տեսակի ներդրումային ծառայության մատուցման պայմանագրի կապերը ծառայությունների մատուցման այլ պայմանագրերի հետ:

Հետազոտության շրջանակում կիրառվել են ինչպես ընդհանուր գիտական (անալիզ, սինթեզ), այնպես էլ հատուկ (համակարգակառուցվածքային, իրավահամեմատական) մեթոդներ:

Հիմնական հետազոտություն

Ներդրումային ծառայությունների մատուցման պայմանագիրը՝ որպես առանձին իրավական ինստիտուտ.

Չնայած այն հանգամանքին, որ Օրենքով նախատեսված են ներդրումային ծառայությունների տարբեր տեսակներ՝ Օրենքը չի տարբերակում առանձին տեսակի ներդրումային ծառայությունների մատուցման պայմանագրերը, այլ օգտագործում է մեկ ընդհանուր հասկացություն՝ «ներդրումային

մային ծառայությունների մատուցման պայմանագիր»:

Օրենսդրի այս մոտեցումը պայմանավորված է նրանով, որ ներդրումային ծառայությունների մատուցման հետ կապված հարաբերությունները կարգավորող իրավանորմերի զգալի մասը վերաբերում է բոլոր ներդրումային ծառայությունների մատուցմանը՝ անկախ տեսակից:

Որպեսզի բացահայտենք ներդրումային ծառայությունների մատուցման պայմանագրի էությունը, նախառաջ անհրաժեշտ է հասկանալ, թե որն է այս պայմանագրի առարկան, քանի որ քաղաքացիաիրավական պայմանագրերի տարանջատման հիմնական չափանիշը հենց պայմանագրի առարկան է:

«Պայմանագրի առարկա» հասկացության բովանդակության բացահայտման հարցում տեսական գրականության մեջ առկա են տարբեր մոտեցումներ: Առաջին մոտեցման համաձայն՝ պայմանագրի առարկա են հանդիսանում նյութական աշխարհի օբյեկտները: Երկրորդ մոտեցման կողմնակիցները պայմանագրի առարկան դիտարկում են որպես կողմերի վարքագիծ, որը ներառում է որոշակի գործողությունների կատարում կամ, հակառակը, դրանցից գերծ մնալու պարտականություն: Երրորդ մոտեցման կողմնակիցները համադրում են առաջին երկուսը՝ սահմանելով պայմանագրի առարկան որպես կողմերի վարքագիծ և այն նյութական օբյեկտները, որոնց վրա այդ վարքագիծը ներգործում է:

Մենք որոշակի վերապահումով կհամաձայնենք երկրորդ մոտեցման կողմնակիցների հետ, քանի որ նյութական աշխարհի օբյեկտների առկայությունը պարտադիր է ոչ բոլոր քաղաքացիաիրավական հարաբերություններում: Եթե, օրինակ՝ առուվաճառքի և կապալի պայմանագրերից բխող հարաբերություններում նյութական աշխարհի օբյեկտի առկայությունը պարտադիր է, ապա մույնը չենք կարող ասել ծառայությունների մատուցման պայմանագրերից բխող հարաբերությունների համար:

Այնուամենայնիվ, երկրորդ մոտեցման կողմնակիցների դիրքորոշումը ևս ամբողջությամբ արդարացված չէ, քանի որ պայմանագրի առարկան չի կարող ամբողջությամբ նույնացվել կողմերի վարքագծի հետ: Այս համատեքստում, ինչպես արդարացիորեն նշում է Ե. Յու. Ռուդենկոն, կարևոր է հասկանալ և տարանջատել «պայմանագրի առարկա» և «պայմանագրի օբյեկտ» հասկացությունները⁴: Օրինակ՝ Վ. Վ. Վիտրյանսկին նշում է, որ առուվաճառքի պայմանագրի առարկան կողմերի գործողություններն են, որոնք կապված են հատուկ իրի (սպրանքի) փոխանցման և դրա վճարման հետ: Իսկ այնպիսի պայմանները, ինչպիսիք են ապրանքի անվանումը և քանակը, որոնք պարտադիր

պետք է համաձայնեցվեն կողմերի միջև, վերաբերում են ոչ թե պայմանագրի առարկային, այլ օբյեկտին:

Կարևորելով պայմանագրի առարկայի և օբյեկտի տարանջատման անհրաժեշտությունը՝ նշենք, որ պայմանագրի առարկան կողմերի այն պարտականություններն են, որոնք ընկած են քաղաքացիաիրավական պարտավորության հիմքում և պայմանավորում են այդ պարտավորության էությունը, իսկ պայմանագրով կողմերի մնացած բոլոր պարտականությունները ածանցված են դրանցից և կազմում են պայմանագրի օբյեկտը:

Ինչպես արդարացիորեն նշում է Տ. Մ. Բորիսովնան, ներդրումային առանձին ծառայությունների մատուցման պայմանագրերը միմյանցից առանձնանում են նախևառաջ պայմանագրի առարկայով⁶: Պայմանագրի առարկան Օրենքի 25-րդ հոդվածի 1-ին մասով նախատեսված այն կոնկրետ ներդրումային ծառայությունն է, որը մատուցվում է հաճախորդին, իսկ պայմանագրի օբյեկտը՝ այն պայմանները և պահանջները, որոնց հիման վրա և որոնց համապատասխան պետք է մատուցվեն ծառայությունները: Ստացվում է, որ յուրաքանչյուր կոնկրետ տեսակի ներդրումային ծառայության մատուցման պայմանագիր հարաբերականորեն ինքնուրույն է և տարբերվում է մնացած տեսակի ներդրումային ծառայությունների մատուցման պայմանագրերից: Տարանջատման չափանիշը նախևառաջ պայմանագրի առարկան է: Ինչ վերաբերում է պայմանագրի օբյեկտին, ապա այստեղ ունենք զգալի ընդհանրություններ, քանի որ, ինչպես արդեն նշեցինք վերևում, ներդրումային ծառայությունների մատուցման պայմանները և պահանջները նախատեսող իրավանորմերի զգալի մասը վերաբերում է բոլոր ներդրումային ծառայությունների մատուցմանը՝ անկախ տեսակից: Այնուամենայնիվ, պայմանագրի առարկաների տարբերությունը չէր կարող իր ազդեցությունը չթողնել պայմանագրի օբյեկտի վրա, և հենց դրանով է պայմանավորված, որ չնայած օրենսդրությամբ չեն տարանջատվում առանձին ներդրումային ծառայությունների մատուցման պայմանագրերը, այնուամենայնիվ այս հարաբերությունները կարգավորող որոշ նորմեր վերաբերում են կոնկրետ որևէ տեսակի ներդրումային ծառայությունների մատուցմանը:

Ամփոփելով նշենք, որ ներդրումային ծառայությունների մատուցման պայմանագիրը՝ որպես Օրենքով նախատեսված ինստիտուտ, հավաքական իրավական կատեգորիա է, որտեղ յուրաքանչյուր կոնկրետ տեսակի ներդրումային ծառայության մատուցման պայմանագիր հարաբերականորեն ինքնուրույն է և ներդրումային մնացած ծառայությունների մատուցման պայմանագրերի հետ ունի ինչպես նմանություններ, այնպես էլ տարբերու-

թյուններ: Ուստի քաղաքացիաիրավական պայմանագրերի համակարգում ներդրումային ծառայությունների մատուցման պայմանագրի տեղորոշումը և ծառայությունների մատուցման մնացած պայմանագրերի հետ դրա կապերի վերահանումը պետք է կատարվի երկու մակարդակում: Առաջին մակարդակում անհրաժեշտ է պարզել ներդրումային ծառայությունների մատուցման պայմանագրի՝ որպես հավաքական իրավական կատեգորիայի, իսկ երկրորդ մակարդակում՝ արդեն յուրաքանչյուր տեսակի ներդրումային ծառայության մատուցման պայմանագրի կապերը ծառայությունների մատուցման այլ պայմանագրերի հետ:

Ներդրումային ծառայությունների մատուցման պայմանագրի՝ որպես հավաքական իրավական կատեգորիայի տեղը քաղաքացիաիրավական պայմանագրերի համակարգում.

Ն. Ն. Վեդենինը նշում է, որ եթե համապատասխան պայմանագրի վերաբերյալ կարգավորումները նախատեսված են որևէ նորմատիվ իրավական ակտով, ապա չնայած պայմանագրում տարբեր քաղաքացիաիրավական պայմանագրերին բնորոշ տարրերի առկայությանը, այն համարվում է ինքնուրույն⁷: Այնուամենայնիվ, Ն. Ն. Վեդենինի հետ համաձայն ենք մասամբ, քանի որ որևէ տեսակի պայմանագիր քաղաքացիաիրավական պայմանագրերի համակարգում ինքնուրույն որակելու համար բավարար չէ պարզապես սահմանափակվել դրանից բխող հարաբերությունների իրավական կարգավորման որոշակի առանձնահատկություններով, այլ անհրաժեշտ է, որ այդ պայմանագրից բխող հարաբերությունների իրավական կարգավորման հիմքում ընկած լինեն այնպիսի էական ու կարևոր առանձնահատկություններ, որոնք իրենց ամբողջության մեջ բավարար են ու անհրաժեշտ են դարձնում մնան տարանջատումը:

Իհարկե, այս տարանջատումը որոշակի հարաբերական բնույթ է կրում, քանի որ առանձին խումբ պայմանագրերով կարգավորվող հարաբերությունների մասնությունը վերջիվերջո հանգեցնում է դրանց իրավական կարգավորման ընդհանրության: Օրինակ՝ գործակալության պայմանագրից բխող հարաբերությունների նկատմամբ համապատասխանաբար կիրառվում են հանձնարարության և կոմիսիայի գլուխներով նախատեսված կանոնները՝ կախված այն բանից, թե այդ պայմանագրի պայմաններով գործակալը գործում է պրինցիպալի, թե իր անունից: Իհարկե, հանձնարարության և կոմիսիայի գլխով նախատեսված կանոնները կիրառվում են միայն այնքանով, որքանով չեն հակասում Օրենսգրքի 42-րդ գլխի դրույթներին և գործակալության պայմանագրի էությանը:

Այժմ մեր խնդիրն է պարզել, թե ներդրումային

ծառայությունների մատուցման պայմանագրից բխող հարաբերությունների իրավական կարգավորման հիմքում ընկած առանձնահատկությունների ամբողջությունը բավարար է արդյոք, որ պայմանագրի այս տեսակը՝ որպես հավաքական իրավական կատեգորիա, ծառայությունների մատուցման պայմանագրերի համակարգում առանձնացվի որպես ինքնուրույն պայմանագիր:

Առաջին առանձնահատկությունը վերաբերում է հենց սուբյեկտային կազմին: Մասնավորապես, Օրենքի 28-րդ և 35-րդ հոդվածներից հետևում է, որ որպես ներդրումային ծառայություններ մատուցող անձ ներդրումային ծառայությունների մատուցման պայմանագրեր կարող են կնքել ներդրումային ընկերությունը՝ ներդրումային ծառայությունների մատուցման լիցենզիա ստացած բաժնետիրական կամ սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերությունը, բանկերը և ներդրումային ֆոնդի կառավարիչները:

Ինչ վերաբերում է ներդրումային ծառայությունների մատուցման պայմանագրի մյուս կողմին՝ հաճախորդին, ապա նշենք, որ այստեղ որևէ սահմանափակում նախատեսված չէ, և պայմանագրով որպես հաճախորդ կարող է հանդես գալ քաղաքացիական իրավունքի ցանկացած սուբյեկտ: Առանձնահատկությունն այն է, որ նախքան պայմանագիր կնքելը հաճախորդները դասակարգվում են պրոֆեսիոնալի և ոչ պրոֆեսիոնալի, որպիսի դասակարգման գործնական նշանակությունն այն է, որ պրոֆեսիոնալ հաճախորդները չեն օգտվում ոչ պրոֆեսիոնալ հաճախորդների համար ՀՀ օրենսդրությամբ նախատեսված որոշակի երաշխիքներից:

Հաջորդ առանձնահատկությունը վերաբերում է ներդրումային ծառայությունների մատուցման պայմանագրի ձևին: Այսպես, Օրենքի 64-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ ներդրումային ծառայությունների մատուցման պայմանագիրը կնքվում է գրավոր, իսկ գրավոր ձևը չպահպանելը հանգեցնում է դրա անվավերության: Ծառայությունների մատուցման պայմանագրերի համակարգում պայմանագրի գրավոր ձևի չպահպանման համար մնան իրավական հետևանքների նախատեսումը բացառիկ բնույթ է կրում:

Այնուհետև, ՀՀ կենտրոնական բանկի խորհրդի 08.04.2008թ.-ի ««Ներդրումային ծառայություններ մատուցող անձանց գործունեության նկատմամբ պահանջները» կանոնակարգ 4/07-ը հաստատելու մասին» քիվ 113-Ն որոշմամբ՝ (այսուհետ՝ «ԿԲ խորհրդի որոշում») նախատեսված են այն գործողությունները, որոնք ներդրումային ծառայություններ մատուցող անձը պետք է կատարի նախքան պայմանագիր կնքելը, մասնավորապես.

- հաճախորդներին պետք է տրամադրի տեղեկատվություն գործարքի կնքման վայրի (ֆոնդա-

յին բորսա, այլ կարգավորվող շուկա կամ չկարգավորվող շուկա) մասին, ինչպես նաև՝ տեղեկատվություն՝ ըստ ԿԲ խորհրդի որոշման 4-րդ, 5-րդ և 6-րդ գլուխների,

- հաճախորդներին պետք է դասակարգի որպես պրոֆեսիոնալ և ոչ պրոֆեսիոնալ,

- պրոֆեսիոնալ դասակարգված հաճախորդին պետք է գրավոր տեղեկացնի, որ ԿԲ խորհրդի որոշմամբ սահմանված որոշակի պահանջներ չեն գործելու իր և հաճախորդի փոխհարաբերություններում՝ ներկայացնելով այդ պահանջների էությունը:

Հաջորդ առանձնահատկությունը վերաբերում է ներդրումային ծառայությունների մատուցման պայմանագրի էական պայմաններին: Այսպես, ԿԲ խորհրդի որոշման 38-րդ կետով նախատեսվում են այն պայմանները, որոնք պարտադիր պետք է սահմանվեն պայմանագրով: Այդպիսիք են՝ կողմերի իրավունքներն ու պարտականությունները, ներդրումային ծառայությունների դիմաց վարձատրության չափի հաշվարկման և վճարման կարգը, հաճախորդներին հաշվետվությունների և այլ փաստաթղթերի տրամադրման կարգը, ժամկետները և ձևը, հաճախորդի հետ կապի իրականացման կարգը, ինչպես նաև այն միջոցները, որոնք տվյալ հաճախորդի համար հանդիսանում են տեղեկատվության փոխանակման հուսալի միջոցներ, պայմանագրի պահանջների չպահպանման համար կողմերի պատասխանատվությունը, կողմերի միջև առաջացող վեճերի լուծման կարգը, պայմանագրի գործողության ժամկետը, փոփոխությունների և լրացումների կատարման, գործողության դադարեցման կարգը, պայմանագրի դադարեցման դեպքում հաճախորդի միջոցների վերադարձման կարգը:

Իհարկե, կարող ենք արձանագրել, որ ԿԲ խորհրդի որոշման 38-րդ կետով նախատեսված էական պայմանները պրակտիկայում, որպես կանոն, նախատեսվում են ցանկացած տեսակի քաղաքացիաիրավական պայմանագրով և Կենտրոնական բանկը նախատեսել է դրանք, որպեսզի ներդրումային ծառայությունների մատուցման պայմանագրում այս պայմանների ներառումը բխի ոչ թե պրակտիկայից, այլ օրենսդրությունից, ու լիմի ոչ թե ցանկալի, այլ պարտադիր:

Այնուամենայնիվ, մենք չենք կարող չարձանագրել մաս, որ գործ ունենք պայմանագրի այնպիսի տեսակի հետ, որով ԿԲ խորհրդի որոշման 38-րդ կետով նախատեսված որևէ պայմանի չսահմանումը Օրենսգրքի 448-րդ հոդվածի ուժով կհանգեցնի դրա չկնքված լինելուն: Վերջիվերջո, Կենտրոնական բանկն էլ մնան պայմանների սահմանումը պայմանագրում դարձրել է պարտադիր՝ հաշվի առնելով այդ պայմանագրով կարգավորվող հարաբերությունների առանձնահատկությունները և դրանց

մանրակրկիտ կարգավորման անհրաժեշտությունը:

ԿԲ խորհրդի որոշման 38-րդ կետի 8.1 ենթակետով լրացուցիչ պարտադիր պայմաններ սահմանելու անհրաժեշտություն է նախատեսված, եթե ներդրումային ծառայությունների մատուցման պայմանագիրը վերաբերում է լեվերիջով գործարքների, այդ թվում՝ ֆորեքս գործարքների կատարմանը, իսկ 8.2 և 8.4 ենթակետերով նախատեսված է այլ լրացուցիչ պայմաններ սահմանելու անհրաժեշտություն, եթե պայմանագիրը վերաբերում է քրաուդֆանդինգի ծառայությունների մատուցմանը: Կարևոր առանձնահատկություն է նաև այն, որ քրաուդֆանդինգի հարթակի օպերատորի և թողարկողի (ներդրողի) միջև պայմանագիրը կնքված է համարվում թողարկողի (ներդրողի) կողմից քրաուդֆանդինգի հարթակում դրա հաստատման պահից:

Հանրողիվ, ԿԲ խորհրդի որոշման ուսումնասիրությունից կարող ենք արձանագրել, որ ներդրումային ծառայությունների մատուցման պայմանագրի բովանդակությանը ներկայացվող պարտադիր պահանջներ նախատեսված են նաև նշված իրավական ակտի այլ կետերով: Այսպես.

- ԿԲ խորհրդի որոշման 14.8 կետի համաձայն՝ պայմանագրում պարտադիր նշվում է, որ եթե պրոֆեսիոնալ համարվող հաճախորդը կարծում է, որ ի վիճակի չէ գնահատել և կառավարել ներդրումային ծառայություններից կամ ներդրումներից բխող ռիսկերը, պրոֆեսիոնալ հաճախորդի պարտավորությունն է դիմել ներդրումային ծառայություններ մատուցող անձին՝ իրեն որպես ոչ պրոֆեսիոնալ հաճախորդ վերաբերվելու համար, ինչը հնարավորություն կտա օգտվել ոչ պրոֆեսիոնալ հաճախորդների պաշտպանությանն ուղղված օրենսդրական պահանջներից,

- ԿԲ խորհրդի որոշման 14.9 կետի համաձայն՝ պրոֆեսիոնալ հաճախորդին ոչ պրոֆեսիոնալ դասակարգելիս՝ պայմանագրում հստակ ամրագրվում է, թե արդյոք հաճախորդի ոչ պրոֆեսիոնալ դասակարգումը վերաբերում է ներդրումային ծառայություններից որևէ մեկին, բոլոր ծառայություններին, որևէ գործարքին, թե արժեթղթի որևէ տեսակով (դասով) գործարքներին,

- ԿԲ խորհրդի որոշման 14.12 կետի համաձայն՝ պայմանագրում պարտադիր նշվում է, որ պրոֆեսիոնալ համարվող հաճախորդները պարտավոր են ներդրումային ծառայություններ մատուցող անձին տեղեկացնել այն փոփոխությունների մասին, որոնք կարող են ազդել հաճախորդի պրոֆեսիոնալ դասակարգման վրա:

Հատկանշական է նաև այն, որ Օրենքով հստակ նախատեսվում են ներդրումային ծառայություններ մատուցող անձանց պարտականությունները (Օրենքի 63-րդ հոդված), հաճախորդներին

տրամադրվող տեղեկատվությանը (Օրենքի 65-րդ հոդված), ծառայությունների մատուցմանը (Օրենքի 66-րդ հոդված), հաճախորդների միջոցների հաշվառմանը և պաշտպանությանը (Օրենքի 67-րդ հոդված) ներկայացվող պահանջները:

Մեկ այլ կարևոր առանձնահատկություն է այն, որ հաճախորդը կարող է ցանկացած ժամանակ միակողմանի լուծել ներդրումային ծառայությունների մատուցման պայմանագիրը՝ այդ մասին մյուս կողմին 10 օր առաջ տեղեկացնելու պայմանով: Ընդ որում՝ հաճախորդի այս իրավունքը չի կարող սահմանափակվել պայմանագրով: Պայմանագիրը լուծելուց հետո՝ 3 աշխատանքային օրվա ընթացքում, ներդրումային ծառայություններ մատուցող անձը պարտավոր է հաճախորդին կամ նրա ներկայացուցչին փոխանցել հաճախորդին պատկանող արժեթղթերն ու դրամական միջոցները (Օրենքի 64-րդ հոդվածի 4-րդ մաս):

Ամփոփելով նշենք, որ ներդրումային ծառայությունների մատուցման պայմանագրից բխող հարաբերությունների իրավական կարգավորման վերոգրյալ առանձնահատկությունների ամբողջությունը թույլ է տալիս մեզ արձանագրել, որ պայմանագրի այս տեսակը՝ որպես հավաքական իրավական կատեգորիա, ծառայությունների մատուցման պայմանագրերի համակարգում առանձնացվում է որպես ինքնուրույն պայմանագիր:

Առանձին տեսակի ներդրումային ծառայության մատուցման պայմանագրի կապերը ծառայությունների մատուցման այլ պայմանագրերի հետ.

Անդրադառնանք Օրենքի 25-րդ հոդվածի 1-ին մասի 2-րդ կետով նախատեսված ներդրումային ծառայությանը՝ իր կամ հաճախորդի անունից և հաճախորդի հաշվին արժեթղթերով գործարքների կատարմանը: Այս ծառայությունը համապատասխանում է «Արժեթղթերի շուկայի կարգավորման մասին» ՀՀ օրենքի¹⁰ 74-րդ հոդվածի 1-ին մասով նախատեսված բրոքերային գործունեությանը, որը բնութագրվում էր որպես հանձնարարության, կոմիսիայի կամ գործակալության պայմանագրի հիման վրա այլ անձի կամ անձանց հաշվին արժեթղթերով գործարքներ կատարելու գործունեություն: Այսինքն՝ նախկին օրենքով հստակ նախատեսված էին այն քաղաքացիաիրավական պայմանագրերի տեսակները, որոնց կնքման միջոցով իրականացվում էր հաճախորդի հաշվին արժեթղթերով գործարքների կատարման գործունեությունը:

Ինչպես տեսնում ենք, Օրենքը ներկայումս չի առանձնացնում որևէ տեսակի քաղաքացիաիրավական պայմանագիր, որի հիման պետք է մատուցվի քննարկվող ծառայությունը: Իսկ պրակտիկայում քննարկվող ծառայության մատուցման համար ներդրումային ծառայություններ մատուցող անձինք կնքում են, այսպես կոչված, «Բրոքերային

ծառայությունների մատուցման պայմանագիր», թեև Օրենքն իր ընդունման պահից սկսած արդեն չի օգտագործում «բրոքերային գործունեություն» կամ «բրոքերային ծառայություն» հասկացությունները: Այս հասկացությունները մենք հանդիպում ենք, օրինակ, «Արարատբանկ» ԲԲ ընկերության «Բրոքերային ծառայությունների մատուցման» ընթացակարգում¹¹, «Ֆյուչր Կապիտալ Մարկետ» ՍՊ ընկերության «Արժեթղթերի շուկայում բրոքերային ծառայությունների մատուցման» կանոններում¹², «Էփրիքոթ Կապիտալ» ՓԲ ընկերության «Բրոքերային (դիլերային) գործունեության» կանոնակարգում¹³, «Արմսվիսթբանկ» ՓԲ ընկերության «Բրոքերային ծառայությունների մատուցման պայմանագիր» օրինակելի ձևում¹⁴, «Արմբրոկ» ԲԲ ընկերության «Բրոքերային (դիլերային) գործունեության» կանոններում¹⁵ և այլն: Նման պայմաններում հարցական է մնում, թե քաղաքացիաիրավական որ տեսակի պայմանագրի կանոններն են կիրառվում ներդրումային ծառայություններ մատուցող անձանց կողմից կնքվող բրոքերային ծառայությունների մատուցման պայմանագրի նկատմամբ:

Այս հարցի վերաբերյալ Տ.Մ. Բորիսովան գտնում է, որ քննարկվող պայմանագիրն իր իրավական բնույթով ո՛չ կոմիսիայի, ո՛չ էլ հանձնարարության պայմանագիր է: Այն գործակալության պայմանագիր է, քանի որ ծառայություններ մատուցող անձը արժեթղթերով գործարքներ կատարելիս կարող է հանդես գալ և՛ իր, և՛ հաճախորդի անունից¹⁶:

Մենք կհաւանդենք Տ.Մ. Բորիսովայի կարծիքն այս հարցի վերաբերյալ, քանի որ Օրենքի 25-րդ հոդվածի 1-ին մասի 2-րդ կետով նախատեսված ներդրումային ծառայությունը ամբողջությամբ համապատասխանում է գործակալության պայմանագրի առարկային, որով մի կողմը (գործակալը) պարտավորվում է վարձատրությամբ մյուս կողմի (պրինցիպալի) հանձնարարությամբ, իր անունից, սակայն պրինցիպալի հաշվին կամ պրինցիպալի անունից և նրա հաշվին կատարել իրավաբանական ու այլ գործողություններ: Ի տարբերություն գործակալության պայմանագրի, որտեղ գործակալը կարող է հանդես գալ ինչպես իր, այնպես էլ պրինցիպալի անունից, կոմիսիայի պայմանագրով կոմիսիոները հանդես է գալիս միայն իր անունից, իսկ հանձնարարության պայմանագրով հանձնակատարը հանդես է գալիս միայն հանձնարարողի անունից: Նման պայմաններում գործակալության պայմանագիրը ամենից համապատասխանն է քննարկվող ներդրումային ծառայությանը, որի շրջանակներում ներդրումային ծառայություններ մատուցող անձը, արժեթղթերով գործարքներ կատարելիս, կարող է հանդես գալ ինչպես իր, այնպես էլ հաճախորդի անունից:

Անդրադառնալով Օրենքի 25-րդ հոդվածի 1-ին մասի 5-րդ կետով նախատեսված ներդրումային

ծառայությանը՝ արժեթղթերի փաթեթի կառավարմանը: Սա միակ ներդրումային ծառայությունն է, որի էությունը բացահայտված է Օրենքով, մասնավորապես՝ Օրենքի 3-րդ հոդվածի 1-ին մասի 30-րդ կետի համաձայն՝ արժեթղթերի փաթեթի կառավարում է համարվում կառավարչի կողմից իր տիրապետմանը հանձնված հաճախորդին պատկանող և նրա օգտին կամ նրա կողմից նշված երրորդ անձանց օգտին (շահառու) կառավարչի անունից արժեթղթերի, արժեթղթերում ներդրում կատարելու համար նախատեսված դրամական միջոցների, հավատարմագրային կառավարման հետևանքով ստացված արժեթղթերի և դրամական միջոցների կառավարումը՝ հաճախորդի կողմից տրված ցուցումների համաձայն:

Քննարկվող ներդրումային ծառայությունը «Արժեթղթերի շուկայի կարգավորման մասին» ՀՀ օրենքով¹⁷ կոչվում էր արժեթղթերի հավատարմագրային կառավարում, որը բնորոշվում էր որպես անձի կողմից պարզեցված դիմաց իր տիրապետմանը հանձնված այլ անձին պատկանող և նրա օգտին կամ նրա կողմից նշված երրորդ անձանց օգտին (շահառու) կառավարչի անունից արժեթղթերի, արժեթղթերում ներդրում կատարելու համար նախատեսված դրամական միջոցների, հավատարմագրային կառավարման հետևանքով ստացված արժեթղթերի և դրամական միջոցների կառավարում¹⁸: Հատկանշական է, որ նշված օրենքի 82-րդ հոդվածով առանձնացված էր պայմանագրի այն տեսակը, որը կնքվում էր արժեթղթերի հավատարմագրային կառավարման դեպքում, մասնավորապես՝ նախատեսված էր, որ նման դեպքերում կնքվում է հավատարմագրային կառավարման պայմանագիր:

Նշենք, որ արժեթղթերի փաթեթի կառավարման ներդրումային ծառայության էությունն ամբողջությամբ համապատասխանում է Օրենսգրքի 52-րդ գլխով նախատեսված գույքի հավատարմագրային կառավարման պայմանագրի առարկային: Այսպես, Օրենսգրքի 954-րդ հոդվածի 1-ին մասը նախատեսում է, որ գույքի հավատարմագրային կառավարման պայմանագրով մեկ կողմը (կառավարման հիմնադիրը) որոշակի ժամկետով գույք է հանձնում մյուս կողմի (հավատարմագրային կառավարչի) հավատարմագրային կառավարմանը, իսկ մյուս կողմը պարտավորվում է այդ գույքի կառավարումն իրականացնել ի շահ կառավարման հիմնադրի կամ նրա նշած անձի (շահառուի), իսկ նույն հոդվածի 3-րդ մասն էլ նախատեսում է, որ հավատարմագրային կառավարիչը հավատարմագրային կառավարման հանձնված գույքի հետ կապված գործարքները կնքում է իր անունից՝ նշելով, որ ինքը գործում է որպես նման գույքի կառավարիչ:

Հաջորդիվ, Օրենքի 3-րդ հոդվածի 1-ին մասի

30-րդ կետից հետևում է, որ արժեթղթերի փաթեթի կառավարման օբյեկտ կարող են լինել արժեթղթերը և դրամական միջոցները: Օրենսգրքի 955-րդ հոդվածի 1-ին մասն էլ նախատեսում է, որ հավատարմագրային կառավարման օբյեկտ կարող է լինել ցանկացած գույք, այդ թվում՝ գույքային իրավունք¹⁹: Ուստի կարող ենք եզրակացնել, որ արժեթղթերը և դրամական միջոցները ևս կարող են լինել հավատարմագրային կառավարման օբյեկտ, ինչից հետևում է, որ արժեթղթերի փաթեթի կառավարումը՝ որպես ներդրումային ծառայություն, ամբողջությամբ մտնում է գույքի հավատարմագրային կառավարման ինստիտուտի ներքո:

Գույքի հավատարմագրային կառավարման ինստիտուտը մոտ է անգլո-ամերիկյան իրավական համակարգում հայտնի հավատարմագրային սեփականության (տրաստի) ինստիտուտին²⁰: Ինչպես արդարացիորեն նշում է Ա. Մ. Հայկյանը, այդ ինստիտուտները տարբերվում են միմյանցից նրանով, որ հավատարմագրային սեփականության դեպքում ռեալ սեփականատերը կորցնում է գույքի նկատմամբ սեփականության իրավունքը, որն անցնում է հավատարմագրային սեփականատիրոջը, մինչդեռ գույքի հավատարմագրային կառավարման դեպքում կառավարման հիմնադիրը պահպանում է գույքի նկատմամբ սեփականության իրավունքը, իսկ հավատարմագրային կառավարիչը գույքի նկատմամբ ձեռք է բերում միայն պարտավորական իրավունք²¹:

Օրենքի 25-րդ հոդվածի 1-ին մասով նախատեսված մնացած ներդրումային ծառայությունները (հաճախորդներից արժեթղթերով գործարքների կատարման հանձնարարականների ընդունումը և հաղորդումը, արժեթղթերում ներդրումների հետ կապված խորհրդատվության տրամադրումը, իր հաշվին և իր անունից արժեթղթերով գործարքների կատարումը, արժեթղթերի երաշխավորված կամ չերաշխավորված տեղաբաշխման իրականացումը) Օրենսգրքի 5-րդ ենթաբաժնով նախատեսված հատուկ բնույթի ծառայությունների մատուցման որևէ պայմանագրի առարկայի շրջանակներում չեն տեղավորվում, ուստի պայմանագրի միակ տեսակը, որի շրջանակներում կարող են մատուցվել նշված ծառայությունները, ծառայությունների վճարովի մատուցման պայմանագիրն է:

Անդրադառնալով ծառայությունների վճարովի մատուցման պայմանագրի կիրառման շրջանակներին՝ Ե. Ա. Միշենկոն գտնում է, որ ծառայությունների վճարովի մատուցման վերաբերյալ կարգավորումների մշակման հիմնական նպատակը եղել է նորմատիվաիրավական հիմքի ստեղծումը քաղաքացիական այն իրավահարաբերությունների համար, որոնք առաջանում են վճարովի ծառայությունների մատուցման ընթացքում, ինչպես նաև ապագա հնարավոր հատուկ ծառայությունների

պայմանագրերի համար²²: Իսկ Մ. Ի. Բրազինսկին նշում է, որ ծառայությունների վճարովի մատուցման գլուխը տարածվում է ծառայությունների մատուցման այն բոլոր պայմանագրերի վրա, որոնք առանձնանում են հետևյալ երեք հիմնական հատկանիշներով՝ պայմանագրի առարկան ծառայությունների մատուցումն է, ծառայությունները վարձատրվող են և մատուցվում են վճարի դիմաց, ու այդ պայմանագիրը տեղ չի գտել ծառայությունների մատուցման այլ հատուկ պայմանագրերի շարքում²³: Գ. Հ. Ղարախանյանը նշում է, որ իրական կյանքում վճարովի հիմունքներով քաղաքացիական-իրավական պայմանագրերի հիման վրա մատուցվում են ծառայություններ, որոնց իրավական կարգավորման վերաբերյալ ամբողջական իրավական ակտեր չկային, ուստի Օրենսգրքում՝ ծառայություններ մատուցելու պայմանագրերին նվիրված ենթաբաժնում, որպես ներածական գլուխ նախատեսվեց «Ծառայությունների վճարովի մատուցում» գլուխը՝ 777-781-րդ հոդվածներով²⁴:

Մենք ամբողջությամբ համաձայն ենք նշված հեղինակների հետ և գտնում ենք, որ Օրենսգրքի 777-րդ հոդվածի 1-ին մասով ծառայությունների վճարովի մատուցման պայմանագրի առարկան այնքան լայն է ձևակերպված, որ հնարավորություն է տալիս դրանով կարգավորել ծառայությունների մատուցման հետ կապված այն բոլոր հարաբերությունները, որոնք չեն կարող կարգավորվել Օրենսգրքի 5-րդ ենթաբաժնով նախատեսված որևէ այլ պայմանագրով: Ուստի Օրենքի 25-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին, 3-րդ, 4-րդ և 6-րդ կետերով նախատեսված ներդրումային ծառայությունների մատուցման պայմանագրի առարկան միանշանակորեն տեղավորվում է ծառայությունների վճարովի մատուցման պայմանագրի առարկայի շրջանակներում:

Այսպիսով, Օրենքի 25-րդ հոդվածով նախատեսված յուրաքանչյուր տեսակի ներդրումային ծառայության մատուցման պայմանագիր իր առարկայով բավականին սերտորեն կապված է ծառայությունների մատուցման որևէ պայմանագրի հետ: Մասնավորապես, Օրենքի 25-րդ հոդվածի 1-ին մասի 2-րդ կետով նախատեսված ներդրումային ծառայության պայմանագրի առարկան համապատասխանում է Օրենսգրքով նախատեսված գործակալության պայմանագրի առարկային, Օրենքի 25-րդ հոդվածի 1-ին մասի 5-րդ կետով նախատեսված ներդրումային ծառայության պայմանագրի առարկան՝ Օրենսգրքով նախատեսված գույքի հավատարմագրային կառավարման պայմանագրի առարկային, իսկ Օրենքի 25-րդ հոդվածի 1-ին, 3-րդ, 4-րդ և 6-րդ կետերով նախատեսված ներդրումային ծառայությունների մատուցման պայմանագրի առարկան՝ Օրենսգրքով նախատես-

ված ծառայությունների վճարովի մատուցման պայմանագրի առարկային: Այնուամենայնիվ, ներդրումային ծառայությունների մատուցման պայմանագրերը չեն կարող համարվել Օրենսգրքով նախատեսված վերոգրյալ պայմանագրերի ենթատեսակներ, քանի որ, ինչպես արդեն իսկ նշել ենք վերևում, դրանցով առաջացող հարաբերությունների իրավական կարգավորման առանձնահատկությունների ուժով սրանք արդեն իսկ առանձնացել են Օրենսգրքով նախատեսված ծառայությունների մատուցման այլ պայմանագրերից:

Միևնույն ժամանակ հարկ է ի նկատի ունենալ, որ առանձին տեսակի ներդրումային ծառայությունների մատուցման պայմանագրերը առանձնանում են Օրենսգրքով նախատեսված այլ պայմանագրերից միայն մեր կողմից վերը հիշատակված առաջին մակարդակում, այսինքն՝ այնքանով, որքանով ներդրումային ծառայությունների մատուցման պայմանագիրն է՝ որպես հավաքական իրավական ինստիտուտ առանձնանում, քանի որ ներդրումային ծառայությունների մատուցման պայմանագրից բխող հարաբերությունների իրավական կարգավորման առանձնահատկությունների գերակշիռ մեծամասնությունը վերաբերում է բոլոր տեսակի ներդրումային ծառայությունների մատուցմանը: Մինչդեռ այս հավաքական իրավական կատեգորիայի ներսում առանձին տեսակի ներդրումային ծառայության մատուցման պայմանագրից բխող հարաբերությունների իրավական կարգավորման համար նախատեսված առանձնահատկությունները բավարար չեն այս ինստիտուտի ներսում դրանց՝ որպես ինքնուրույն պայմանագիր տարանջատման համար:

Այնուամենայնիվ, կարևոր է արձանագրել, որ առանձին տեսակի ներդրումային ծառայության մատուցման պայմանագրի կապերի վերահանումը ծառայությունների մատուցման այլ պայմանագրերի հետ, բացի տեսական նշանակությունից, ունի նաև շատ կարևոր գործնական նշանակություն, քանի որ այն անմիջականորեն առնչվում է այս պայմանագրերից ծագող հարաբերությունների իրավական կարգավորման հետ: Մասնավորապես՝ առանձին տեսակի ներդրումային ծառայության պայմանագրերի սերտ իրավական կապերը ծառայությունների մատուցման այլ պայմանագրերի հետ մեզ թույլ են տալիս առաջ քաշել այն կարևոր մեկնաբանությունը, որ կոնկրետ տեսակի ներդրումային ծառայության մատուցման պայմանագրից բխող հարաբերությունների նկատմամբ ենթակա են կիրառման այդ պայմանագրի հետ իրավական սերտ առնչություն ունեցող ծառայությունների մատուցման պայմանագրի՝ Օրենսգրքով նախատեսված կանոններն այնքանով, որքանով տվյալ տեսակի ներդրումային ծառայության մատուցման

հետ կապված հարաբերությունները կարգավորող հատուկ իրավական ակտերով այլ բան նախատեսված չէ: Այսպես, Օրենքի 25-րդ հոդվածի 1-ին մասի 2-րդ կետով նախատեսված ներդրումային ծառայության պայմանագրից բխող հարաբերությունների նկատմամբ ենթակա են կիրառման գործակալության պայմանագրի, Օրենքի 25-րդ հոդվածի 1-ին մասի 5-րդ կետով նախատեսված ներդրումային ծառայության պայմանագրից բխող հարաբերությունների նկատմամբ՝ գույքի հավատարմագրային կառավարման պայմանագրի, իսկ Օրենքի 25-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին, 3-րդ, 4-րդ և 6-րդ կետերով նախատեսված ներդրումային ծառայությունների մատուցման պայմանագրից բխող հարաբերությունների նկատմամբ՝ ծառայությունների վճարովի մատուցման պայմանագրի վերաբերյալ Օրենսգրքով նախատեսված կարգավորումներն այնքանով, որքանով տվյալ տեսակի ներդրումային ծառայության մատուցման հետ կապված հարաբերությունները կարգավորող հատուկ իրավական ակտերով այլ բան նախատեսված չէ:

Եզրակացություն

Կատարված հետազոտության հիման վրա կարելի է անել հետևյալ հիմնական եզրահանգումներ.

1. Քաղաքացիաիրավական պայմանագրերի համակարգում ներդրումային ծառայությունների մատուցման պայմանագրի տեղորոշումը և ծառայությունների մատուցման մնացած պայմանագրերի հետ դրա կապերի վերահանումը պետք է կատարվի երկու մակարդակում: Առաջին մակարդակում անհրաժեշտ է պարզել ներդրումային ծառայությունների մատուցման պայմանագրի՝ որպես հավաքական իրավական կատեգորիայի, իսկ երկրորդ մակարդակում՝ արդեն յուրաքանչյուր տեսակի ներդրումային ծառայության մատուցման պայմանագրի կապերը ծառայությունների մատուցման այլ պայմանագրերի հետ:

2. Ներդրումային ծառայությունների մատուցման պայմանագրից բխող հարաբերությունների իրավական կարգավորման առանձնահատկությունների ամբողջությունը թույլ է տալիս մեզ արձանագրել, որ պայմանագրի այս տեսակը՝ որպես հավաքական իրավական կատեգորիա, ծառայությունների մատուցման պայմանագրերի համակարգում առանձնացվում է որպես ինքնուրույն պայմանագիր:

3. Առանձին տեսակի ներդրումային ծառայությունների մատուցման պայմանագրերը առանձնանում են Օրենսգրքով նախատեսված այլ պայմանագրերից միայն այնքանով, որքանով ներդրումային ծառայությունների մատուցման պայմանագիրն է՝ որպես հավաքական իրավական ինստիտուտ առանձնանում, քանի որ ներդրումային ծառայության

ռաշխառվածության մատուցման պայմանագրից բխող հարաբերությունների իրավական կարգավորման առանձնահատկությունների գերակշիռ մեծամասնությունը վերաբերում է բոլոր տեսակի ներդրումային ծառայությունների մատուցմանը:

4. Առանձին տեսակի ներդրումային ծառայության պայմանագրի սերտ իրավական կապերը ծառայությունների մատուցման այլ պայմանագրերի հետ մեզ թույլ են արձանագրել, որ Օրենքի 25-րդ հոդվածի 1-ին մասի 2-րդ կետով նախատեսված ներդրումային ծառայության պայմանագրից բխող հարաբերությունների նկատմամբ ենթակա են կիրառման գործակալության պայմանագրի, Օրենքի 25-րդ հոդվածի 1-ին մասի 5-րդ կետով նախատեսված ներդրումային ծառայության պայմանագրից բխող հարաբերությունների նկատմամբ՝ գույքի հա-

վատարմագրային կառավարման պայմանագրի, իսկ Օրենքի 25-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին, 3-րդ, 4-րդ և 6-րդ կետերով նախատեսված ներդրումային ծառայությունների մատուցման պայմանագրից բխող հարաբերությունների նկատմամբ՝ ծառայությունների վճարովի մատուցման պայմանագրի վերաբերյալ Օրենսգրքով նախատեսված կարգավորումներն այնքանով, որքանով տվյալ տեսակի ներդրումային ծառայության մատուցման հետ կապված հարաբերությունները կարգավորող հատուկ իրավական ակտերով այլ բան նախատեսված չէ:

¹ Ընդունման ամսաթիվ՝ 11.10.2007թ., ուժի մեջ մտնելու ամսաթիվ՝ 29.02.2008թ., սկզբնաղբյուրը՝ ՀՀՊՏ 2007.10.31/53(577) Հոդ.1098:

² Ընդունման ամսաթիվ՝ 05.05.1998թ., ուժի մեջ մտնելու ամսաթիվ՝ 01.01.1999թ., սկզբնաղբյուրը՝ ՀՀՊՏ 1998.08.10/17(50):

³ Տե՛ս, Ս. Я. Алексеевна, Существенные условия договора, Вопросы студенческой науки, Выпуск №6 (46), июнь 2020, էջ 524:

⁴ Տե՛ս, Е.Ю. Руденко, Существенные условия договора // Культура. Наука. Интеграция, 2016, № 3 (35), էջ 64:

⁵ Տե՛ս, В.В. Витрянский, Общие положения о договоре в условиях реформирования гражданского законодательства // Хозяйство и право, 2012, № 4, էջ 16:

⁶ Տե՛ս, Т. М. Борисовна, Правовое регулирование отношений сторон брокерского договора, диссертация, Владикавказ, 2012, էջ 71:

⁷ ՀՀ կենտրոնական բանկի խորհրդի 08.04.2008թ.-ի ««Ներդրումային ծառայություններ մատուցող անձանց գործունեության նկատմամբ պահանջները» կանոնակարգ 4/07-ը հաստատելու մասին» թիվ 113-Ն որոշման 36-րդ, 51-րդ, 52-րդ, 53-րդ, 72-րդ, 73-րդ կետեր և այլն:

⁸ Տե՛ս, Веденин Н.Н., О дифференциации и интеграции в договорах на производственно-техническое обеспечение сельского хозяйства / Н.Н. Веденин // Гражданское право и экономика. – 2002, էջ 107:

⁹ Ընդունման ամսաթիվ՝ 08.04.2008թ., ուժի մեջ մտնելու ամսաթիվ՝ 25.05.2008թ., սկզբնաղբյուրը՝ ՀՀԳՏ 2008.05.15/16(290) Հոդ.16:

¹⁰ Ընդունման ամսաթիվը՝ 06.07.2000թ., ուժի մեջ մտնելու ամսաթիվը՝ 01.08.2000թ., ուժը կորցնելու ամսաթիվը՝ 29.02.2008թ., սկզբնաղբյուրը՝ ՀՀՊՏ 2000.08.01/17(115):

¹¹ Հաստատված «Արարատբանկ» ԲԲԸ վարչության 12.03.2021թ.-ի թիվ 89/Լ որոշմամբ:

¹² Հաստատված «Ֆյուչըր Կապիտալ Մարկետ» ՍՊԸ 28.02.2019թ.-ի մասնակիցների ընդհանուր ժողովում:

¹³ Հաստատված «Էփրիքթ Կապիտալ» ՓԲԸ միակ բաժնետիրոջ 13.12.2023թ.-ի թիվ 13-12-23 որոշմամբ:

¹⁴ Հաստատված «Արմավիսբանկ» ՓԲԸ տնօրինության 21.11.2024թ. թիվ 65-Լ որոշմամբ:

¹⁵ Հաստատված «Արմբրոկ» ԲԲԸ բաժնետերերի 13.11.2017թ.-ի արտահերթ ընդհանուր ժողովում:

¹⁶ Тогузова Марина Борисовна, Правовое регулирование отношений сторон брокерского договора, диссертация, Владикавказ 2012, էջ 79:

¹⁷ Ընդունման ամսաթիվը՝ 06.07.2000թ., ուժի մեջ մտնելու ամսաթիվը՝ 01.08.2000թ., ուժը կորցնելու ամսաթիվը՝ 29.02.2008թ., սկզբնաղբյուրը՝ ՀՀՊՏ 2000.08.01/17(115):

¹⁸ «Արժեթղթերի շուկայի կարգավորման մասին» ՀՀ օրենքի 80-րդ հոդվածի 1-ին մաս:

¹⁹ Հատկանշական է, որ նախկինում Օրենսգրքի 955-րդ հոդվածի 1-ին մասով ուղղակիորեն նախատեսված էր, որ արժեթղթերը կարող են լինել հավատարմագրային կառավարման օբյեկտ, իսկ նույն հոդվածի 2-րդ մասն էլ նախատեսում էր, որ դրամը չի կարող լինել հավատարմագրային կառավարման ինքնուրույն օբյեկտ, բացառությամբ օրենքով նախատեսված դեպքերի: Այս ձևակերպումը փոփոխվել է 2017 թվականի մարտի 1-ին

ընդունված և 2017 թվականի ապրիլի 15-ին ուժի մեջ մտած ՀՕ-68-Ն օրենքով և նախատեսվել է, որ հավատարմագրային կառավարման օբյեկտ կարող է լինել ցանկացած գույք, այդ թվում՝ գույքային իրավունք:

²⁰ Ավելի մանրամասն տե՛ս Нарышкина Р.Л., Доверительная собственность в гражданском праве Англии и США, М., 1966:

²¹ Տե՛ս, Ս. Կ. Բարսեղյան, Գ. Հ. Ղարախանյան, «Հահաստանի Հանրապետության քաղաքացիական իրավունք», երկրորդ մաս, 2-րդ հրատարակություն (փոփոխություններով և լրացումներով), ԵՊՀ հրատարակչություն, Երևան 2008, էջ 463-464:

²² Տե՛ս, Мищенко Е.А. Особенности некоторых видов договоров возмездного оказания услуг // Юрист, 2008, № 6, էջ 18:

²³ Տե՛ս, Брагинский М.И., Витрянский В.В. Договорное право. Книга третья: Договоры о выполнении работ и оказании услуг, Доп., испр. изд. М.: Статут, 2002, էջ 207-244:

²⁴ Տե՛ս, Ս. Կ. Բարսեղյան, Գ. Հ. Ղարախանյան, «Հահաստանի Հանրապետության քաղաքացիական իրավունք», երկրորդ մաս, 2-րդ հրատարակություն (փոփոխություններով և լրացումներով), ԵՊՀ հրատարակչություն, Երևան 2008, էջ 279:

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

1. ՀՀ քաղաքացիական օրենսգիրք: Ընդունման ամսաթիվ՝ 05.05.1998թ., ուժի մեջ մտնելու ամսաթիվ՝ 01.01.1999թ., սկզբնաղբյուրը՝ ՀՀՊՏ 1998.08.10/17(50):
2. «Արժեթղթերի շուկայի մասին» ՀՀ օրենք: Ընդունման ամսաթիվ՝ 11.10.2007թ., ուժի մեջ մտնելու ամսաթիվ՝ 29.02.2008թ., սկզբնաղբյուրը՝ ՀՀՊՏ 2007.10.31/53(577) Հոդ.1098:
3. «Արժեթղթերի շուկայի կարգավորման մասին» ՀՀ օրենք: Ընդունման ամսաթիվը՝ 06.07.2000թ., ուժի մեջ մտնելու ամսաթիվը՝ 01.08.2000թ., ուժի կորցնելու ամսաթիվը՝ 29.02.2008թ., սկզբնաղբյուրը՝ ՀՀՊՏ 2000.08.01/17(115):
4. ՀՀ կենտրոնական բանկի խորհրդի 08.04.2008թ.-ի ««Ներդրումային ծառայություններ մատուցող անձանց գործունեության նկատմամբ պահանջները» կանոնակարգ 4/07-ը հաստատելու մասին» թիվ 113-Ն որոշում: Ընդունման ամսաթիվ՝ 08.04.2008թ., ուժի մեջ մտնելու ամսաթիվ՝ 25.05.2008թ., սկզբնաղբյուրը՝ ՀՀԳՏ 2008.05.15/16(290) Հոդ.16:
5. Ս. Я. Алексеевна, Существенные условия договора, Вопросы студенческой науки, Выпуск №6 (46), июнь 2020:
6. Е.Ю. Руденко, Существенные условия договора // Культура. Наука. Интеграция, 2016, № 3 (35):
7. В.В. Витрянский, Общие положения о договоре в условиях реформирования гражданского законодательства // Хозяйство и право, 2012, № 4:
8. Т. М. Борисовна, Правовое регулирование отношений сторон брокерского договора, диссертация, Владикавказ, 2012:
9. Веденин Н.Н., О дифференциации и интеграции в договорах на производственно-техническое обеспечение сельского хозяйства / Н.Н. Веденин // Гражданское право и экономика. – 2002:
10. Нарышкина Р.Л., Доверительная собственность в гражданском праве Англии и США, М., 1966:
11. Тогузова Марина Борисовна, Правовое регулирование отношений сторон брокерского договора, диссертация, Владикавказ 2012:
12. Ս. Կ. Բարսեղյան, Գ. Հ. Ղարախանյան, Հահաստանի Հանրապետության քաղաքացիական իրավունք, երկրորդ մաս, 2-րդ հրատարակություն (փոփոխություններով և լրացումներով), ԵՊՀ հրատարակչություն, Երևան 2008:
13. Мищенко Е.А. Особенности некоторых видов договоров возмездного оказания услуг // Юрист, 2008, № 6:
14. Брагинский М.И., Витрянский В.В. Договорное право. Книга третья: Договоры о выполнении работ и оказании услуг, Доп., испр. изд. М.: Статут, 2002:
15. «Արարատրանկ» ԲԲ ընկերության »Բրոքերային ծառայությունների մատուցման» ընթացակարգ՝ հաստատված «Արարատրանկ» ԲԲԸ վարչության 12.03.2021թ.-ի թիվ 89/Լ որոշմամբ:
16. «Ֆյուչըր Կապիտալ Մարկետ» ՍՊ ընկերության «Արժեթղթերի շուկայում բրոքերային ծառայությունների մատուցման» կանոններ՝ հաստատված «Ֆյուչըր Կապիտալ Մարկետ» ՍՊԸ 28.02.2019թ.-ի մասնակիցների ընդհանուր ժողովում:
17. «Էֆիրիքթ Կապիտալ» ՓԲ ընկերության «Բրոքերային (դիլերային) գործունեության» կանոնակարգ՝ հաստատված «Էֆիրիքթ Կապիտալ» ՓԲԸ միակ բաժնետիրոջ 13.12.2023թ.-ի թիվ 13-12-23 որոշմամբ:
18. «Արմավիսթրանկ» ՓԲ ընկերության «Բրոքերային ծառայությունների մատուցման պայմանագրի» օրինակելի ձև՝ հաստատված «Արմավիսթրանկ» ՓԲԸ տնօրինության 21.11.2024թ. թիվ 65-Լ որոշմամբ:
19. «Արմբրոկ» ԲԲ ընկերության «Բրոքերային (դիլերային) գործունեության» կանոններ՝ հաստատված «Արմբրոկ» ԲԲԸ բաժնետերերի 13.11.2017թ.-ի արտահերթ ընդհանուր ժողովում:

Արպինե ՕգաննիսյանКандидат юридических наук, доцент
Преподаватель кафедры гражданского права юридического
факультета Ереванского государственного университета**Грант Симонян**Аспирант кафедры гражданского права
Ереванского государственного университета,
Старший юрисконсульт ООО «Лигал энд Такс»,**РЕЗЮМЕ*****Место договора об оказании инвестиционных услуг
в системе гражданско-правовых договоров***

Согласно части 1 статьи 64 Закона Республики Армения “О рынке ценных бумаг”, инвестиционные услуги могут оказываться только на основании письменного договора, заключённого между лицом, оказывающим инвестиционные услуги, и клиентом, при этом несоблюдение письменной формы ведёт к его недействительности. Обязательные требования к договору об оказании инвестиционных услуг, его существенные условия, действия, подлежащие обязательному выполнению до заключения договора, и другие аспекты предусмотрены указанным законом, а также иными правовыми актами, регулирующими отношения, связанные с оказанием инвестиционных услуг.

Несмотря на то, что в законе используется понятие “договор об оказании инвестиционных услуг”, Гражданский кодекс Республики Армения не предусматривает отдельный вид договора об оказании инвестиционных услуг в ряду договоров об оказании услуг как самостоятельный гражданско-правовой институт.

В данном исследовании на основе анализа теоретических источников и законодательства, регулирующего отношения, связанные с оказанием инвестиционных и других видов услуг, было выявлено место договора об оказании инвестиционных услуг в системе гражданско-правовых договоров. Также было выяснено, имеем ли мы дело с самостоятельным видом договора на оказание услуг и подлежат ли к нему применению положения какого-либо из уже предусмотренных Гражданским кодексом Республики Армения видов договоров на оказание услуг.

Ключевые слова: договор об оказании инвестиционных услуг, договор поручения, управление пакетом ценных бумаг, договор доверительного управления имуществом, договор возмездного оказания услуг.

Arpine HovhannisyanCandidate of Law, Associate Professor
Lecturer, Department of Civil Law, Faculty of Law, Yerevan State University**Hrant Simonyan**Postgraduate student, Department of Civil Law, Yerevan State University,
Senior Legal Advisor, LLC “Legal & Tax”,**SUMMARY*****The place of the investment services agreement within the system of civil law contracts***

According to part 1 of Article 64 of the Law of the Republic of Armenia “On the Securities Market”, investment services may be provided only on the basis of a written agreement concluded between the investment service provider and the client, and failure to maintain the written form results in its invalidity. The mandatory requirements for the investment services agreement, its essential terms, actions to be performed before the conclusion of the agreement, and so on, are stipulated by the mentioned law, as well as by other legal acts regulating relations related to the provision of investment services.

Although the term “investment services agreement” is used in the law, the Civil Code of the Republic of Armenia does not provide for a separate type of contract for the provision of investment services among service contracts as an independent civil law institution.

In this study, based on the analysis of theoretical sources and legislation regulating relations related to the provision of investment and other types of services, the place of the investment services agreement within the system of civil law contracts has been identified. It has also been clarified whether we are dealing with an independent type of service agreement and whether the rules of any existing type of service contract defined by the Civil Code of the Republic of Armenia are applicable to it.

Key words: investment services agreement, agency agreement, management of a securities portfolio, trust management agreement, remunerated service provision agreement.